

FORMATION IN SENIOR SCHOOL STUDENTS OF THE IDEA ABOUT PHYSICAL PICTURE OF THE WORLD IN THE PROCESS OF LEARNING PHYSICS

Yan Tsvirko, graduate student of the Department of Pedagogy and Psychology of Educational Activity, Zaporizhzhia National University, Zaporizhzhia, Ukraine, yan.tsvirko.sao@gmail.com.

The article highlights the ways of forming the ideas of senior school students about the physical picture of the world, in particular, an in-depth study of the history of formation of physical pictures of the world, biographies and scientific heritage of physicists, creators of these pictures of the world; selection of elements available for students to study modern physical picture of the world and their introduction to the content of physics education; acquaintance with the methods of scientific knowledge in the process of learning physics, coverage of epistemological aspects of physics. Formation of students' ideas about the physical picture of the world should be based on the basic concepts formed in the process of learning physics, and targeted help provided by a teacher to students during this formation. For the teacher, one of the most important tasks of the physics course is the task of forming students' understanding of the unity of nature, forming the idea that the object of the physical picture of the world is the material world. The important role is given to the motivational aspect of forming an idea about a physical picture of the world: students must have a need for acquisition of knowledge, obtaining quality education, understanding the usefulness of physical knowledge regardless of choosing a future profession, the ability to distinguish between facts and assessments, compare assessment conclusions, formulate and justify own position. It is shown that systematic and purposeful activity of a teacher on the formation of senior school students' ideas about the physical picture of the world is most effectively carried out in general lessons, in which the teacher in the joint educational activity with the students allocates the main physical theories and ideas, laws and regularities, establishes cause and effect connections between phenomena.

Keywords. *A physical picture of the world, a system of physical knowledge, general lesson, modern physics, nanoscience, educational and cognitive activity.*

*Стаття надійшла до редакції / Received 27.04.2023
Прийнята до друку / Accepted 23.10.2023
Унікальність тексту 86,6 % (Unicheck ID1011950694)
© Цвірко Ян Романович, 2023*

DOI : <https://doi.org/10.51706/2707-3076-2023-9-6>
УДК 373.3/.5.091.2 (477)

Маріанна Василівна Швардак
ORCID iD <https://orcid.org/0000-0002-9560-9008>
докторка педагогічних наук, доцентка,
доцентка кафедри педагогіки дошкільної,
початкової освіти та освітнього менеджменту,
Мукачівський державний університет
м. Мукачево, Україна
anna-mari_p@ukr.net

НАПРЯМИ ПРОЄКТУВАННЯ ОСВІТНІХ СИСТЕМ В УМОВАХ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

У науково-оглядовій статті уточнено сутність поняття освітньої системи у широкому та вузькому значеннях. Обґрунтовано приналежність закладу загальної середньої освіти до освітньої системи. Визначено напрями проєктування освітніх систем в Україні: організаційне, проєктування освітнього процесу, проєктування внутрішньої системи забезпечення якості освіти, проєктування освітнього середовища, проєктування педагогічної дії, проєктування системи стимулювання педагогічних працівників, здобувачів освіти, проєктування управлінських рішень керівника закладу

освіти. Охарактеризовано напрями проєктування освітніх систем, критично оцінено їх можливості в умовах Нової української школи.

Ключові слова: систематизація, освітня система, проєктування, заклад загальної середньої освіти, Нова українська школа.

Вступ. Україна переживає важливий період активного реформування освіти. Впровадження Концепції Нової української школи передбачає поступові зміни в освітній політиці, у змісті освіти, в організації освітнього процесу, які спрямовані на підвищення якості освіти в Україні. Ключовою умовою її ефективного впровадження є проєктування освітніх систем. Суспільство змінюється, а разом з ним змінюються і потреби та очікування здобувачів освіти. Отже, освітні системи повинні відповідати сучасним умовам і забезпечувати розвиток новочасного підростаючого покоління, готового приймати активну участь у суспільному житті. У свою чергу якість освітніх систем безпосередньо залежить від якості їх проєктування.

Вагомий внесок у дослідження проблематики проєктування та розвитку сучасних освітніх систем внесли такі вітчизняні вчені, як В. Бех та М. Туленков (2020), які розглянули процес налагодження новітньої системи освіти через задіяння самоорганізаційного режиму розвитку та проєктування. Для цього, на думку вчених, мають оцінюватися насамперед стан «духу епохи», який несе в собі персоналізоване (інформаційне, мережеве знання, цифрове) суспільство; ідеологічні настанови сталого розвитку; концептуальні передумови формування нового типу освіти, які жодним чином не відповідають трансформації насильницької парадигми навчання та виховання молоді технократичного віку (с. 68). Новітність освітнього простору Нової української школи зумовлює, на думку В. Мавріна (2020), динамічну зміну пріоритетів освітнього процесу на становлення учнів як суб'єктів життєтворчості.

М. Бобровський, О. Заплотинська, О. Ліннік (2021а, 2021б) у низці досліджень звернулися до проблеми кореляції показників якості освіти та складових освітньої системи. Проведені за дотичним напрямом дослідження І. Безені (2020) дозволили сформулювати перелік успішних практик управління сучасною освітою, до якого відноситься «вибудовування нової стратегії розвитку освітньої системи; формування нових управлінських

концептів у визначенні стратегії розвитку освітньої мережі, ресурсного забезпечення для якісної діяльності; осучаснення змісту та відповідальності освітньої сфери» (с. 7). Проведений нами у попередніх дослідженнях (Швардак та ін., 2021а, 2021б) аналіз вказав на те, що сучасна система освіти відтворює всі явища, які відбуваються в державі, тому управління цією системою є основною рушійною силою, яка спрямована на активізацію в оптимальні умови для розвитку людини.

Проблему перегляду ролі і місця теорії освітніх систем підняв у своїх роботах А. Павленко (2020б), який звернувся до основних форм систематизації, наголосив на множинності і поліаспектності визначень поняття систематизації в сучасній освітній практиці реалізації завдань Нової української школи. Шляхом застосування біографічного методу до життєпису Д. Менделєєва, А. Павленко (2020а) встановив подібність і спільність систематизації для освітньої практичної діяльності сучасного педагога.

Наведені вище, а також інші наукові дослідження, присвячені проблемі проєктування освітніх систем сучасної школи, підкреслюють нагальність та затребуваність цього напрямку досліджень, а також вказують на їхню актуальність і важливість для подальшого розвитку освіти в Україні. Дослідження та розробки в цій галузі сприятимуть підвищенню якості освітнього процесу та підготовці компетентних громадян. Особливий науковий інтерес викликає здійснення системного аналізу сучасних пріоритетних напрямів проєктування освітніх систем школи, чому і присвячена наша розвідка.

Мета статті: здійснити системний аналіз напрямів процесу проєктування освітніх систем в умовах Нової української школи.

Завдання статті: з'ясувати сутність поняття освітньої системи у широкому та вузькому значеннях; обґрунтувати приналежність закладу загальної середньої освіти до освітньої системи; визначити напрями проєктування освітніх систем в Україні, охарактеризувати їх; критично оцінити

можливості кожного напрямку проектування освітніх систем в умовах Нової української школи.

Методи дослідження: системно-структурний аналіз, синтез, абстрагування, класифікація, узагальнення. Методологічною основою дослідження є теорія систем та вчення про систематизацію у науковій педагогічній теорії та освітній практиці.

Обґрунтування приналежності закладу загальної середньої освіти до освітньої системи. Поняття «освітня система» розглядаємо в широкому та вузькому значеннях.

У широкому значенні освітня система передбачає сукупність закладів освіти, наукових, науково-методичних і методичних установ, науково-виробничих підприємств, державних і місцевих органів управління освітою та самоврядування в галузі освіти (*Регіональні освітні*, 2013), що забезпечує набуття знань, формування вмінь, навичок, компетентностей, набуття досвіду, культурного розвитку осіб упродовж їхнього життя.

У вузькому значенні освітня система стосується певного рівня освіти, типу закладу, конкретного закладу або його структурного підрозділу. У контексті цього дослідження освітню систему розглядатимемо у вузькому значенні на прикладі закладу загальної середньої освіти (далі – ЗЗСО).

Перш ніж визначити, що ЗЗСО є освітньою системою, необхідно з'ясувати, що таке система. Відомо, що спільним для всіх систем є наявність взаємопов'язаних компонентів, структурованість та вплив зовнішнього середовища. Перевіримо, чи доречними є ці ознаки для ЗЗСО.

Учасниками освітнього процесу ЗЗСО є суб'єкти (здобувачі освіти, вчителі, батьки, керівництво), які взаємодіють між собою. Цю взаємодію можна розглядати крізь призму чотирьох підсистем освітньої системи ЗЗСО: освітнього середовища, педагогічної діяльності, навчальної діяльності здобувачів освіти та управлінської діяльності (*Абетка*, 2021). Кожна з названих підсистем містить відповідні компоненти. У свою чергу ці компоненти складаються з підкомпонентів (елементів). Отже, нами обґрунтовано, що всі вищевказані ознаки системи характерні для закладу загальної середньої освіти.

Структурні особливості освітніх систем зумовлюють їхні властивості: цілеспрямованість,

ієрархічність, цілісність, стабільність, відкритість, здатність до адаптації та саморозвитку (*Бобровський та ін.*, 2021). Проаналізуємо, чи має ці властивості ЗЗСО й чи можна вважати його освітньою системою.

ЗЗСО – це цілеспрямована система, компоненти якої працюють на досягнення спільної мети – підвищення якості освітньої діяльності для формування та розвитку компетентностей здобувачів освіти (*Бобровський та ін.*, 2021).

ЗЗСО – це ієрархічна система, бо містить напрями, які також є системами. Цілісності системі надають зв'язки та взаємодія. Взаємодію компонентів, процесів, видів діяльності у ЗЗСО забезпечують освітні політики та процедури (*Безена*, 2020). Наприклад, процедури оцінювання результатів навчання учнів пов'язують управлінську, педагогічну й навчальну діяльність (*Абетка*, 2021).

Стабільність функціонування освітньої системи забезпечується цінностями та принципами. В освітній діяльності такими цінностями є: рівність, гідність, справедливість, турбота, толерантне та культурне різноманіття, довіра, чесність, верховенство права, нетерпимість до корупції тощо. На цінностях ґрунтуються принципи реалізації освітньої діяльності ЗЗСО: людиноцентризм, верховенство права, забезпечення якості освіти та якості освітньої діяльності, забезпечення рівного доступу до освіти без дискримінації за будь-якими ознаками, розвиток інклюзивного освітнього середовища (*Бобровський та ін.*, 2021).

Незважаючи на таку властивість, як стабільність, освітня система ЗЗСО пов'язана із зовнішнім середовищем і реагує на будь-які зовнішні чинники (освітню політику, діяльність засновника, громади). Тобто ЗЗСО є відкритою системою. Освітня система ЗЗСО та її компоненти постійно розвиваються. Тому управлінські рішення та впливи мають враховувати процеси розвитку, які відбуваються в системі. Усі підсистеми освітньої системи ЗЗСО пов'язані спільною освітньою діяльністю (*Бобровський та ін.*, 2021b).

Отже, освітня ЗЗСО система складається з відповідних підсистем та компонентів, що передбачають різні види діяльності учасників освітнього процесу. При цьому стійкий зв'язок між компонентами та цілісність системи забезпечують освітні політики та процедури, а її стабільність – цінності та принципи, на яких вона ґрунтується.

Освітня система ЗЗСО – відкрита, адаптивна, здатна до саморозвитку.

Освітні системи можуть значно відрізнятись як у регіонах однієї країни, так і в різних країнах, враховуючи соціальні, економічні, культурні та інші фактори (*Регіональні освіти*, 2013).

Мета освітньої системи полягає в підготовці індивідів до успішного функціонування в суспільстві та динамічного розвитку їхнього потенціалу. Якість освітньої системи ЗЗСО безпосередньо залежить від якості її проектування.

Напрями проектування освітньої системи. Проектування освітньої системи в умовах Нової української школи вимагає комплексного підходу, є різноаспектним. З огляду на це можемо визначити основні його напрями:

- організаційне проектування;
- проектування освітнього процесу;
- проектування внутрішньої системи забезпечення якості освіти;
- проектування освітнього середовища;
- проектування педагогічної дії (дидактичне проектування);
- проектування системи стимулювання педагогічних працівників, здобувачів освіти;
- проектування управлінських рішень керівника закладу освіти.

Необхідно зазначити, що означені напрями проектування не є відірваними один від одного, а реалізуються у взаємозв'язку та забезпечують цілісне функціонування освітньої системи.

Організаційне проектування освітньої системи ЗЗСО є важливою складовою підвищення якості навчання та розвитку закладу освіти. Цей процес передбачає створення ефективної структури та досконалої системи управління закладом освіти. До ключових аспектів організаційного проектування освітньої системи ЗЗСО відносимо:

- визначення місії, візії закладу освіти та формулювання цінностей, на яких базується освітній процес і розвиток здобувачів освіти;
- проектування організаційної структури – системи розподілу функцій, обов'язків і владних повноважень внутрішньої організації закладу освіти;
- розроблення стратегії розвитку та річного плану ЗЗСО;
- фінансове планування та бюджетування ЗЗСО;
- кадрове планування;

– розробка внутрішньої системи забезпечення якості освіти (*Абетка*, 2021а);

– проектування спільних ініціатив та партнерства; розгляд можливостей для співпраці з іншими закладами освіти, бізнесом і громадськими організаціями для покращення умов навчання;

– розробка механізмів постійного аналізу та вдосконалення освітньої системи ЗЗСО на основі здобутого досвіду та вимог сучасного освітнього середовища.

Організаційне проектування освітньої системи ЗЗСО має бути орієнтоване на досягнення найкращих результатів у навчанні та розвитку здобувачів освіти, забезпечуючи сприятливі умови для їхнього різноаспектного розвитку.

Проектування освітнього процесу – важлива складова роботи над якістю освіти, що передбачає створення детального плану процесу навчання, визначення стратегій та методів, за якими цей процес буде здійснюватися. До ключових аспектів проектування освітнього процесу відносимо:

– визначення мети та завдань, компетентностей та очікуваних результатів навчання;

– розроблення освітньої програми закладу освіти, робочого навчального плану, робочих навчальних програм з предметів, календарно-тематичного планування (*Розробляємо освітню*, 2023);

– складання розкладу уроків та гурткових занять;

– розроблення плану виховної роботи;

– врахування індивідуальних потреб і можливостей здобувачів освіти, створення умов для розвитку кожної особистості;

– моніторинг і коригування: постійний аналіз результатів навчання, виявлення слабких місць та коригування освітнього процесу для покращення якості освіти;

– залучення здобувачів освіти: сприяння активній участі учнів у навчанні, створення умов для самоосвіти та саморозвитку;

– забезпечення відкритого зв'язку з батьками для обговорення навчальних питань та підтримки здобувачів освіти.

Проектування освітнього процесу є динамічним процесом, який вимагає постійного оновлення і вдосконалення з метою забезпечення

максимальної ефективності та якості освітньої діяльності.

Проектування внутрішньої системи забезпечення якості освіти є важливим завданням для забезпечення високого стандарту навчання та задоволення потреб здобувачів освіти і їх батьків. Нижче наведено ключові аспекти, які слід враховувати при проектуванні такої системи:

- визначення цілей функціонування внутрішньої системи;
- визначення необхідних ресурсів (людських, технічних, середовища для функціонування процесів, ресурсів для моніторингу);
- визначення компонентів та механізмів функціонування внутрішньої системи;
- визначення критеріїв оцінювання функціонування внутрішньої системи, показників якості, яким повинен відповідати заклад освіти (Абетка, 2021а, с.3);
- розроблення положення про внутрішню систему забезпечення якості освіти;
- проектування оновлення освітнього середовища;
- планування підвищення кваліфікації, атестації та сертифікації вчителів на поточний навчальний рік;
- розробка системи оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти і моніторингу їхнього прогресу;
- прийняття управлінських рішень щодо функціонування внутрішньої системи (Швардак та ін., 2021а).

Проектування системи забезпечення якості освіти допомагає забезпечити найвищий стандарт навчання і сприяє досягненню успіху учнів та розвитку закладу освіти.

Проектування освітнього середовища в умовах Нової української школи передбачає створення сучасного, комфортного, безпечного та інклюзивного освітнього середовища для навчання та розвитку здобувачів освіти. Ось ключові аспекти, які слід враховувати при проектуванні освітнього середовища в рамках НУШ:

- сучасні навчальні приміщення: проектування інфраструктури, яка відповідає сучасним стандартам безпеки та комфорту;

- проектування умов для активного, практичного навчання, де учні мають можливість досліджувати, експериментувати і співпрацювати;
- розробка макету, моделі;
- узгодження з учасниками ОП;
- ефективне використання освітнього простору: планування навчальних приміщень так, щоб вони були функціональними та могли задовольняти потреби учнів та вчителів;
- сучасне обладнання і технології: аналіз можливостей забезпечення доступу здобувачів до сучасного обладнання, комп'ютерів, інтерактивних дошок, програмного забезпечення та інших технологій, які сприяють ефективному навчанню;
- інклюзивність: проектування умов для навчання всіх учнів, незалежно від їхніх індивідуальних потреб та можливостей;
- планування заходів для створення позитивної шкільної культури, яка сприяє розвитку громадянських якостей, етики та соціальної відповідальності;
- планування заходів у контексті реалізації антибулінгової та антимобінгової політики (Швардак та ін, 2021б).

Проектування педагогічної дії, також відоме як *дидактичне проектування*, - це процес вироблення стратегії викладання, розроблення методичного супроводу та вибір технологій, форм, методів та засобів, необхідних для досягнення конкретних навчальних цілей та завдань. Цей процес передбачає врахування особливостей здобувачів освіти, вікових особливостей, оптимальний вибір педагогічних технологій, форм, методів та прийомів. Ось кроки та аспекти, які слід враховувати при проектуванні педагогічної дії:

- визначення цілей і завдань предмету/уроку;
- розробка робочої навчальної програми з предмету, конспектів уроків;
- аналіз учнівської аудиторії: врахування особливостей здобувачів освіти, їхніх індивідуальних потреб, попередніх знань і навичок;
- вибір педагогічних технологій, форм, методів, прийомів навчання: визначення, якими методами і підходами найкраще досягти цілей навчання;
- вибір друкованих і електронних освітніх ресурсів: визначення необхідних навчальних

матеріалів, підручників, аудіовізуальних засобів та інших ресурсів;

- врахування потреб учнів з особливими освітніми потребами, забезпечення доступу до навчального матеріалу для всіх здобувачів освіти;
- планування зворотного зв'язку: визначення способів збору і аналізу зворотного зв'язку від учнів та коригування освітнього процесу;
- управління класом: розробка стратегій для збереження дисципліни та створення сприятливої атмосфери в класі;
- врахування інтересів і мотивації учнів: забезпечення відповідності навчального матеріалу і методів інтересам та мотивації сучасних школярів;
- проектування безпеки учнів та дотримання етичних норм у процесі навчання (Бех, Туленков, 2020);
- проектування розвитку кадрового потенціалу, забезпечення можливостей для їхнього професійного розвитку і підтримки (супервізія, інтервізія);
- рефлексія: аналіз результатів навчання та педагогічної діяльності з метою подальшого вдосконалення.

Проектування педагогічної дії – систематичний і планомірний процес, який допомагає педагогам проектувати та здійснювати ефективно навчання та виховання здобувачів освіти.

Проектування системи стимулювання педагогічних працівників та здобувачів освіти є важливим завданням для підвищення мотивації, підтримки і покращення якості навчання і виховання.

Для забезпечення функціонування внутрішньої системи необхідно стимулювати працівників освіти до постійного розвитку та набуття нових знань. Ось кілька ключових аспектів, які слід враховувати при проектуванні такої системи стимулювання:

Для педагогічних працівників:

- рейтингування педагогів – розроблення системи оцінювання педагогічної діяльності;
- проектування фінансової мотивації: преміювання, встановлення надбавок за престижність праці, за складність і напруженість у роботі;
- вербальна публічна похвала за пророблену роботу;
- аналіз можливостей для навчання, участі в семінарах, тренінгах, конференціях та інших

заходах для підвищення кваліфікації;

- прогнозування можливостей для педагогів розвивати свою кар'єру, займати посади з більшою відповідальністю, забезпечувати кар'єрний ріст висококваліфікованих працівників (Бех, Туленков, 2020);
- створення комфортного робочого середовища: забезпечення сучасних умов роботи, комфортних приміщень, доступу до необхідного обладнання та ресурсів; антимонігова політика Швардак та ін, 2021b);
- участь у прийнятті управлінських рішень: залучення педагогів до управління школою, прийняття важливих рішень.

Для здобувачів освіти:

- проектування прозорого і справедливого оцінювання навчальних досягнень школярів;
- вербальна публічна похвала за успіхи;
- залучення учнів до участі в проєктах, олімпіадах, конкурсах та змаганнях;
- рейтингування здобувачів освіти;
- розроблення системи нагород для учнів, які відзначилися у навчанні, спорті, мистецтві та інших сферах;
- прогнозування фінансової підтримки та стипендій для учнів, які досягають високих результатів у навчанні;
- забезпечення можливостей для розвитку інтересів і талантів учнів поза навчальною програмою.

Під час проектування системи стимулювання педагогічних працівників і здобувачів освіти важливо брати до уваги індивідуальні потреби і можливості кожної особи, а також забезпечувати справедливий та прозорий процес стимулювання. Також важливо забезпечити систему моніторингу та оцінки результатів стимулювання, щоб періодично аналізувати ефективність заходів та вносити корективи за необхідності. Система стимулювання повинна бути справедливою, мотивуючою та сприяти розвитку педагогічних працівників і здобувачів освіти, а також підтримувати покращення якості освітньої діяльності.

Проектування управлінських рішень керівника ЗЗСО є складним та важливим процесом, спрямованим на досягнення мети (покращення якості освіти та ефективного функціонування закладу). Ось кроки та аспекти, які слід враховувати під час проектування управлінських рішень:

- аналіз ситуації, діагностика, адекватна оцінка поточного стану справ;
- визначення стратегічних та операційних цілей;
- ресурсне забезпечення: визначення необхідних ресурсів (фінансові, матеріальні, людські) для втілення стратегій та планів дій; планування їх раціонального використання;
- розроблення системи управління;
- розроблення системи делегування повноважень підлеглим;
- залучення вчителів, учнів, батьків, стейкхолдерів, громадськості до процесу прийняття рішень;
- розроблення планів кризового менеджменту та дії в непередбачуваних ситуаціях;
- проведення SWOT-аналізу освітнього та управлінського процесів;
- розроблення системи моніторингу та оцінки, яка дозволить відстежувати прогрес досягнення цілей та вчасно вносити корективи (Швардак та ін., 2021а);
- прогнозування професійного розвитку керівництва та інших учасників управлінського процесу для ефективного формування їх управлінської компетентності (Бех, Туленков, 2020).

Проектування управлінських рішень – важливий процес, що допомагає забезпечити ефективне управління закладом освіти. Під час цього процесу керівник повинен бути готовим приймати складні рішення, оперативно реагувати на

зміни в освітньому середовищі та сприяти досягненню стратегічних цілей закладу освіти (Швардак та ін., 2021а). Додатково важливо враховувати вимоги та стандарти освітньої системи країни та регіону, а також виявляти і впроваджувати інноваційні підходи до освіти та управління.

Управлінські рішення слід розглядати з позицій покращення результатів навчання та розвитку закладу освіти в цілому, які забезпечують якість та доступність освіти.

Висновки та перспективи дослідження.

Отже, проектування освітніх систем в умовах Нової української школи потребує комплексного та багатогранного підходу, що передбачає організаційне проектування, проектування освітнього процесу, внутрішньої системи забезпечення якості освіти, освітнього середовища, педагогічної дії, системи стимулювання педагогічних працівників, здобувачів освіти, проектування управлінських рішень керівника закладу освіти тощо. Задля забезпечення якісної освітньої діяльності та реалізації ефективної підготовки молодого покоління відповідно до сучасних викликів, проектування освітніх систем потребує спільних зусиль усіх зацікавлених сторін – здобувачів освіти, батьків, учителів, керівництва, уряду та громадськості.

До перспектив подальшого дослідження можна віднести питання моніторингу функціонування освітніх систем в умовах Нової української школи.

Література

- Абетка для директора. Рекомендації до побудови внутрішньої системи забезпечення якості освіти у закладі загальної середньої освіти. Укл. Бобровський М. В., Горбачов С. І., Заплатинська О. О., Ліннік О. О. Київ : Державна служба якості освіти. 2021а. 2-ге видання, перероб. і доп. 350 с.
- Безена І. М. Сучасні механізми регулювання освітньої системи регіону: стратегії планування та реалізації. *Вчені записки ТНУ імені В. Вернадського. Серія: Державне управління.* 2020. № 31(70). № 5. С. 7–11. DOI : <https://doi.org/10.32838/TNU-2663-6468/2020.5/02>
- Бех В. П., Туленков М. В. Освітня система інформаційного соціуму в дискурсі парадигмального прогнозу. *Соціальні технології: актуальні проблеми теорії та практики,* 2020, Вип. 85. С. 68–81. DOI : <https://doi.org/10.32840/2707-9147.2020.85.8>
- Бобровський М., Заплатинська О., Ліннік О., Шевчук Л. Як якість освіти залежить від якості освітньої діяльності школи? *Онлайн-курс «Управління якістю освіти в школі» на платформі Prometheus.* 2021b. URL : https://prometheus.org.ua/course/course-v1:Prometheus+QMS101+2021_T2 (Дата звернення: 15.09.2023).
- Маврін В. В. Психологічні засади становлення дитини як суб'єкта життєтворчості в освітньому просторі нової української школи. *Науковий журнал Хортицької національної академії. Scientific Journal of Khortytsia National Academy. (Серія: Педагогіка. Соціальна робота) :* наук. журн. / [редкол. : В. В. Нечипоренко (голов. ред.) та ін.]. Запоріжжя : Вид-во Комунального закладу вищої освіти

- «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» Запорізької обласної ради, 2020. Вип. 1(2). С. 88–100. DOI : <https://doi.org/10.51706/2707-3076-2020-2-9>
- Павленко А. І. Роль і місце біографічного методу у методології педагогіки. *Науковий журнал Хортицької національної академії. (Серія: Педагогіка. Соціальна робота) : наук. журн. / [редкол. : В. В. Нечипоренко (голов. ред.) та ін.]. Запоріжжя : Вид-во Комунального закладу вищої освіти «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» Запорізької обласної ради, 2020а. Вип. 1(2). С. 30–39. DOI : <https://doi.org/10.51706/2707-3076-2020-2-3>*
- Павленко А. І. Роль і місце вчення про систематизацію у науковій педагогічній теорії та освітній практиці. *Науковий журнал Хортицької національної академії. (Серія: Педагогіка. Соціальна робота) : наук. журн. / [редкол. : В. В. Нечипоренко (голов. ред.) та ін.]. Запоріжжя : Вид-во Комунального закладу вищої освіти «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» Запорізької обласної ради, 2020б. Вип. 2(3). С. 26–36. DOI: <https://doi.org/10.51706/2707-3076-2020-3-3>*
- Регіональні освітні системи: теорія, методологія, практика інноваційного розвитку: монографія. Укладач А. В. Шевчук. Львів : Інститут регіональних досліджень НАН України, 2013. 464 с.
- Розробляємо освітню програму: методичні рекомендації для авторів та замовників експертизи освітніх програм, розроблених не на основі типових освітніх програм / Державна служба якості освіти України. Київ : Педагогічна думка, 2023. 40 с.
- Shvardak M., Bozhynskiy N., Bozhynskiy B., Kondratenko N., Marchenko H. Features of Management Decisions by the Head of an Educational Institution, Their Assessment in the Conditions of Crisis. *Journal of Higher Education Theory and Practice*. 2021a. № 21(14), P. 127–135.
- Shvardak M., Halus O., Popovych O., Ivanova V., Molnar T. Anti-mobbing Technology in the Conditions of an Educational Institution in Ukraine. *BRAIN. Broad Research in Artificial Intelligence and Neuroscience*. 2021b. № 12(3). P. 343–362 DOI : <https://doi.org/10.18662/brain/12.3/235>

References

- Bobrovskiy, M. V., Horbachov, S. I., Zaplotynska, O. O., & Linnik, O. O. (Eds). (2021a). Alphabet for the headmaster. Recommendations for building an internal system for ensuring the quality of education in a general secondary education institution (ukr).
- Bezena, I. M. (2020). Modern mechanisms of the educational system regulation in the region: planning and implementation strategies *Scholarly notes V.I. Vernadsky Taurida National University. Series: Public administration*. 31(70), 7–11 <https://doi.org/10.32838/TNU-2663-6468/2020.5/02> (ukr).
- Bekh V. P., & Tulenkov M. V. (2020). The educational system of the information society in the discourse of a paradigmatic forecast. *Social technologies: current problems of theory and practice*, 85, 68–81. <https://doi.org/10.32840/2707-9147.2020.85.8> (ukr).
- Bobrovskiy, M., Zaplotynska, O., Linnik, O., & Shevchuk L. (2021b). How does the quality of education depend on the quality of the school's educational activities? Online course "Managing the quality of education at school" on the Prometheus platform. https://prometheus.org.ua/course/course-v1:Prometheus+QMS101+2021_T2 (Access.: 15.09.2023) (ukr).
- Shevchuk, A.V. (Ed.) (2013). Regional educational systems: theory, methodology, practice of innovative development : Institute for Regional Studies of the National Academy of Sciences of Ukraine (ukr).
- We are developing an educational program: methodological recommendations for authors and customers of examination of educational programs developed not on the basis of typical educational programs (2023). *State Service for the Quality of Education of Ukraine : Pedagogichna Dumka Publishing* (ukr).
- Shvardak, M., Bozhynskiy, N., Bozhynskiy, B., Kondratenko, N., & Marchenko, H. (2021). Features of management decisions by the head of an educational institution, Their Assessment in the Conditions of Crisis. *Journal of Higher Education Theory and Practice*, 21(14), 127–135. (eng).
- Shvardak, M., Halus, O., Popovych, O., Ivanova, V., & Molnar, T. (2021). Anti-mobbing technology in the conditions of an educational institution in Ukraine. *BRAIN. Broad Research in Artificial Intelligence and Neuroscience*, 12(3), 343–362. <https://doi.org/10.18662/brain/12.3/235> (eng).

- Pavlenko, A. I. (2020b). Role and place of study on systematization in scientific pedagogical theory and educational practice. *Scientific Journal of Khortytsia National Academy*. (Series: Pedagogy. Social Work) : scientific journal. Publishing house of the Municipal Institution of Higher Education Khortytsia National Educational and Rehabilitation Academy of Zaporizhzhia Regional Council. Iss. 2(3). 26–36 <https://doi.org/10.51706/2707-3076-2020-3-3> (ukr).
- Pavlenko, A. I. (2020a). Importance and place of biographical method in pedagogical methodology. *Scientific Journal of Khortytsia National Academy*. (Series: Pedagogy. Social Work) : scientific journal / [editorial board : V. Nechyporenko (chief editor) and others]. Zaporizhzhia : Publishing house of the Municipal Institution of Higher Education Khortytsia National Educational and Rehabilitation Academy of Zaporizhzhia Regional Council, Iss. 1(2). 30–39 <https://doi.org/10.51706/2707-3076-2020-2-3> (ukr).
- Mavrin, V. V. (2020). Psychological foundations for child's forming as a subject of life-creation in the educational space of the new Ukrainian school. *Scientific Journal of Khortytsia National Academy*. (Series: Pedagogy. Social Work) : scientific journal / [editorial board : V. Nechyporenko (chief editor) and others]. Zaporizhzhia : Publishing house of the Municipal Institution of Higher Education Khortytsia National Educational and Rehabilitation Academy of Zaporizhzhia Regional Council, Iss. 1(2). 88–100 <https://doi.org/10.51706/2707-3076-2020-2-9> (ukr).

DIRECTIONS OF DESIGNING EDUCATIONAL SYSTEMS IN THE CONDITIONS OF THE NEW UKRAINIAN SCHOOL

Marianna Shvardak, Doctor of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Assistant Professor at the Department of Pedagogy of Preschool, Primary Education and Educational Management, Mukachevo State University, Mukachevo, Ukraine, e-mail : anna-mari_p@ukr.net

The design of educational systems in the conditions of the New Ukrainian School requires a complex and multifaceted approach, which includes organizational design, design of the educational process, internal system of ensuring the quality of education, educational environment, pedagogical action, the system of stimulating pedagogical workers and students, designing management decisions of the head of the educational institution, etc. In order to ensure high-quality educational activities and implement effective training of the young generation in accordance with modern challenges, the design of educational systems requires the joint efforts of all interested parties – students, parents, teachers, management, the government and the public.

The purpose of the article is to carry out a systematic analysis of the directions of the process of designing educational systems in the conditions of the New Ukrainian School. Research methods: system-structural analysis, synthesis, abstraction, classification, generalization. The methodological basis of the research is the theory of systems and the doctrine of systematization in scientific pedagogical theory and educational practice.

The article specifies the essence of educational systems in the broad and narrow senses. The affiliation of the institution of general secondary education to the educational system is substantiated. The directions of designing educational systems in Ukraine have been determined: organizational design, design of the educational process, design of the internal system for ensuring the quality of education, design of the educational environment, design of pedagogical action, design of the system of stimulation of pedagogical workers, students, design of management decisions of the head of the educational institution. The directions of designing educational systems are characterized, and their possibilities in the conditions of the New Ukrainian School are critically evaluated.

Keywords: *systematization, educational system, design, institution of general secondary education, New Ukrainian School.*

Стаття надійшла до редакції / Received 27.04.2023

Прийнята до друку / Accepted 23.10.2023

Унікальність тексту 93 % (Unicheck ID1016195140)

© Швардак Маріанна Василівна, 2023